

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	Mariano Salvador Maella (València, 1739 - Madrid, 1819)
Lloc de producció	València, Espanya
Lloc de procedència	Col·lecció Històrico-artística, Universitat de València
Títol	<i>Vicente Blasco i García</i>
Data	1787
Mesures	80 x 98,5 cm
Materials/tècnica	Oli, llenç
Núm. Inventari	UV000129
Ubicació en el museu	Sala de Junes, Centre Cultural La Nau

DESCRIPCIÓ

El retrat de Vicente Blasco i García (1735-1813), realitzat pel pintor Mariano Salvador Maella (1739-1819), immortalitza al que fóra rector de la Universitat de València entre 1784 i 1813. Es tracta d'un formidable retrat de bust, de marcat caràcter psicològic; de mitjana edat, el seu rostre afable posseeix una mirada concentrada i vigorosa. Vesteix l'hàbit coral d'hivern dels canonges de la catedral de València: pell d'ermíni sobre muceta de seda escarlata i roquete, amb coll i mànegues d'encaix. A la mà esquerra sosté un bonet de puntes, una indumentària eclesialística que sembla la dels estudiants de les antigues universitats, anomenats «bonetistas». La seua mà dreta descansa en una taula sobre la qual hi ha un full de paper on llegim el títol del que va ser el seu *Pla d'Estudis*, aprovat en 1787 pel rei, que ens recorda el seu destacat paper en la modernització dels estudis universitaris a València. Al fons de la taula, un tinter i salvadera de bronze amb plomes d'ocell i campaneta. Una pintura de gran qualitat que transmet l'energia i decisió que van caracteritzar a aquest cèlebre personatge. Obra refinada de minucions pinzell, polit i vibrant cromatisme herència del barroc acadèmic valencià amb influències ja del neoclassicisme, característiques pròpies d'un artista format a València que va desenvolupar la seua carrera professional en la cort.

Mariano Salvador Maella després del seu pas per Roma es va instal·lar a Madrid i en 1774 va ser nomenat pintor de càmera. Va ingressar en l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Fernando, institució que va dirigir des de 1794, cinc anys després va culminar la seua carrera en ser nomenat per Carles IV primer pintor del rei. La data d'aquest retrat coincideix amb el retorn de Maella a la seua ciutat natal en 1787 per a decorar diverses capelles; en la de San Francisco de Borja de la Seu va executar el quadre de l'altar major. L'historiador Felipe Mateu es congratulava en 1960 de la repatriació del llenç des dels Estats Units, després de ser adquirit per la universitat al seu propietari llavors, M. R. Schweitzer. Actualment, se situa a la Sala de Junes del Centre Cultural La Nau, un ampli i luxós espai decorat amb marbre i daurats neoclàssics, que conté la galeria de retrats de rectors de la Universitat de València (des de 1845 quan es va promulgar la Llei d'instrucció pública), presidida per aquest retrat d'època anterior.

RELECTURA

Tema Relacionat	Gènere i Història; Rols de gènere; Educació i gènere
Relectura	<p>El retrat honra a un destacat personatge en la història de la Universitat de València: Vicente Blasco García, nascut a Torrella, Xàtiva, en 1735. Va estudiar teologia i filosofia. En 1753 va professar en l'Orde de Montesa. En 1760 es va doctorar en Teologia i va ser catedràtic de Filosofia. Després va marxar a la Cort com a preceptor dels infants. Maria Llum Juan Liern assenyala que deu la seua rellevància a la implantació a les aules valencianes del seu modern <i>Pla de Estudis (1787)</i>, culminació de la renovació científica iniciada pels <i>novators</i>. No obstant això, encara que va gaudir de suports de gran importància i va assumir la influència de Gregori Maians, la proximitat al cercle de Pérez Bayer vinculat a l'administració borbònica no li va permetre culminar les seues expectatives i la seua trajectòria va derivar cap als pressupostos monàrquics. En 1782 va ser nomenat rector de la Universitat de València. Els canvis en la universitat es van iniciar en 1786, va posar fi al patronat municipal i va aconseguir certa autonomia financera gràcies a Floridablanca. El pla Blasco va adaptar l'ensenyament de la medicina a les directrius de la Il·lustració. Va implantar la càtedra de Química i botànica, les d'Anatomia i Pràctica. Va posar èmfasi en l'ensenyament pràctic, va incrementar el nombre de disseccions anatòmiques, la química en laboratori es va aplicar en medicina, la botànica s'estudiava al Jardí botànic, i es va imposar l'ensenyament clínic a l'Hospital General. Va adquirir materials científics i va promoure la construcció d'aules i de la biblioteca, impulsant la impremta universitària on es van editar els nous manuals.</p> <p>Maella construeix al personatge amb la sobrietat pròpia d'un filòsof tomista que va promoure la ciència experimental i l'humanisme. La pell d'ermíni amb la qual es cobreix el canonge catedralici i cavaller de Montesa remarca la seua pertinença a l'elit eclesiàstica. Mentre las mangues cenyides que llueix amb xicotets botons i discret brodat blanc sobre teixit gris assimilen les casaques a la moda francesa del segle XVIII, amb adorns en coll i mànegues d'encaix. El refinament de la seua vestimenta remarca el seu pas per la cort il·lustrada, on homes i dones seguien les modes internacionals.</p> <p>Malgrat el modern esperit del rector Blasco, quan observem avui dia el seu retrat situat a la Sala de Junes envoltat de nombroses pintures de d'altres rectors crida l'atenció l'absència de dones entre els il·lustres ancestres de la institució retratats. Les dones no estan representades allí, perquè els càrrecs acadèmics, igual que els estudis universitaris, van ser espais exclusivament masculins durant segles. El debat il·lustrat sobre l'educació de les dones va ser un moment clau per a la construcció de la identitat femenina, veus com Feijoo i el seu defensa <i>de les dones (1726)</i> van reivindicar el talent de les dones enfront de l'error comú de la seua suposada inferioritat física, moral i intel·lectual. La polèmica suscitada en el marc del pensament il·lustrat va cristal·litzar en el nou ideal de dona propugnat per Rousseau i assumit pels intel·lectuals hispans, un model que va desembocar en el nou paradigma de la dona domèstica: mare i esposa. Les dones quedaven relegades a l'àmbit privat, mentre l'espai públic el van ocupar exclusivament els homes. Així, la universitat ha sigut construïda durant segles a esquena de les dones, constituint un espai de sociabilització masculina per excel·lència que dóna accés a un estatus social superior.</p> <p>Afortunadament des de finals del segle XIX la dona es va anar incorporant als estudis superiors, si bé al principi la seua presència va ser anecdòtica. El primer curs que tenim constància de matrícula femenina a la Universitat de València és 1912-13, quan una dona cursa oficialment Filosofia i Lletres, i</p>

una altra Medicina. També, al segle XX van fer el salt a la docència, la primera professora a la Universitat de València va ser Olímpia Arozena Torres, llicenciada en Filosofia i Lletres en 1929, a l'any següent va ingressar com a ajudant en el cos docent de la Facultat de Filosofia i Lletres. Però no serà fins a ben avançat el segle quan ocuparan càrrecs acadèmics, la primera dona catedràtica, M.ª Isabel Gutiérrez Zuluaga, directora de l'Institut de Ciències de l'Educació, va participar per primera vegada en una Junta de Govern en 1972. La primera a integrar un equip rectoral va ser Isabel Morant Deusa, vicerectora d'Extensió Universitària i Normalització Lingüística (1984-1990), qui va impulsar les jornades d'Estudis *d'Investigació Feminista*. Una altra fita va ser la direcció de facultats, en 1985 Carmen Alborch va ser degana de Dret, i Carmen Barceló de Filologia, Traducció i Comunicació. La professionalització universitària femenina ha sigut crucial en la lluita per la igualtat, en conquerir la valoració intel·lectual en la societat. No seria fins al segle XXI quan s'alcancaria el reconeixement màxim en la gestió. En 2018, Mavi Mestre (María Vicenta Mestre Escrivá) es va convertir en rectora de la Universitat de València, la primera després de cent vint-i-dos rectors i més de cinc segles d'història.

BIBLIOGRAFIA

JUAN LIERN, Maria Llum. *El rector Vicente Blasco García (1735-1813). Entre la Il·lustración y el Liberalismo*. València: Institució Alfons el Magnànim, 2019.

MATEU Y LLOPIS, Felipe. "El retrato del rector de la Universidad de Valencia, D. Frey Vicente Blasco, por Salvador Maella". *Archivo de Arte Valenciano*, 1960, 31, p. 65-68.

MORALES Y MARÍN, José Luis. *Mariano Salvador Maella. Vida y obra*. Zaragoza: Moncayo, 1996.

OLAGÜE DE ROS, Guillermo; GARCÍA BALLESTER, Luis; CARRILLO MARTOS, Juan Luis; GAGO BOHÓRQUEZ, José Ramón. "El plan de estudios del rector Blasco (1786) y la renovación de las disciplinas científicas en la Universidad de Valencia: la Química y la enseñanza clínica". *Estudis: Revista d'història moderna*, 1977, 6, p. 157-170.

SÁNCHEZ DURÁ, Dolores; VERDUGO MARTÍ, Vicenta. *El Acceso de las mujeres a la Universitat de València (1910-1960)*. Memòria encarregada per la Unitat d'Igualtat, Universitat de València, setembre 2011 (en línia). En: <https://www.uv.es/uvweb/unidad-igualdad/es/observatorio/estudios-1285875950154.html> (Data de consulta: 30-IX-2020).